MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖ
Lainsäädäntöneuvos 6.6.2024
Teemu Nikula

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle (HE 34/2024)

Täydennetty vastine valiokunnalle annetuista asiantuntijalausunnoista

Yleistä

Valiokunnalle annetuissa lausunnoissa pääosin kannatetaan esitystä ja erävalvonnan tehostamisen tarpeet tunnistetaan laajalti. Kriittisten huomioiden osalta maa- ja metsätalousministeriö vastaa ensin useissa lausunnoissa esiin nostettuihin asioihin ja jäljempänä tiettyjen lausuntojen osalta erikseen. Tässä vastineessa otetaan kantaa vain maa- ja metsätalousministeriön toimialaa koskeviin kysymyksiin. Tässä vastineessa ei oteta kantaa asioihin, joiden liittymä hallituksen esitykseen on vähäinen.

Erävalvonnan resursseihin kiinnitettiin huomiota useammassa lausunnossa. Erätarkastajien ja muiden valvontaviranomaisten määrän lisäämistä ehdotettiin yleisesti ja myös vaihtoehtona toimivaltuuksien laajennuksille. Maa- ja metsätalousministeriön näkemyksen mukaan erävalvonnan resursseista on huolehdittava, mutta samalla on huolehdittava myös riittävistä toimivaltuuksista. Nämä eivät ole toisiaan pois sulkevia tavoitteita.

Muutamassa lausunnossa arvosteltiin sitä, että esityksessä ei ehdoteta erätarkastajien alueellista toimivaltaa laajennettavaksi toisin kuin lausuntokierroksella olleessa esitysversiossa. Toisaalta esitys sai tältä osin myös kiitosta. Maa- ja metsätalousministeriö viittaa oikeusministeriön asiassa antamaan lausuntoon ja toteaa, että ehdotus erätarkastajien alueellisen toimivallan laajennuksesta on hankalasti sovitettavissa erävalvontalain systematiikkaan ja vaatisi todennäköisesti erävalvontalain tarkoituksen muuttamista. Kyseessä olisi periaatteellisesti ja oikeudellisesti mittava muutos.

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on 28.5.2024 antanut asiasta lausunnon (PeVL 21/2024 vp), joka on huomioitu tässä vastineessa.

Oikeusministeriön lausunto

Niskoittelu erätarkastajaa vastaan (erävalvontalain 19 a §, 4 a §)

Oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että perustelut uudelle rangaistussäännökselle ovat hyvin suppeat, eikä esityksestä ilmene, minkälainen painava yhteiskunnallinen tarve edellyttäisi uusien rangaistussäännösten säätämistä, kun erätarkastajien tehtävät eivät edellä kuvatusti rinnastu rikoslain 16 luvun 4, 4 a ja 4 b §:issä tarkoitettuihin henkilöryhmiin.

Lisäksi oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että säännöksen yksityiskohtaisissa perusteluissa on selvitetty säännöksen soveltamistilanteita varsin niukasti. Laillisuusperiaatteen vuoksi ran-

gaistussäännösten laatimisessa on pyrittävä mahdollisimman suureen täsmällisyyteen ja tarkkarajaisuuteen. Rangaistussäännöksen sanamuodon perusteella tulee olla ennakoitavissa, onko jokin toiminta tai laiminlyönti rangaistavaa. Oikeusministeriö pitää perusteltuna, että mietintövaliokunta tekisi tarkempaa selkoa rangaistussäännöksen soveltamisesta.

Maa- ja metsätalousministeriön vastaus:

Metsähallituksen erätarkastajien tehtävät poikkeavat turvallisuusviranomaisten tehtävistä, mutta se ei vähennä erätarkastajan käskyvaltaa koskevan säännöksen tai rangaistussäännöksen tarvetta. Maa- ja metsätalousministeriön näkemyksen mukaan erävalvonnan intressi on painava, vaikka tehtävä onkin luonteeltaan toisenlainen ja toisenlaisiin oikeushyviin kiinnittyvä kuin turvallisuusviranomaisilla.

Rangaistussäännöksen täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden osalta todettakoon, että esitetty säännös on lähes identtinen suhteessa rikoslain 16 luvun 4, 4 a ja 4 b §:ssä säädettyyn. Sääntelyä on kuitenkin täsmennettävä perustuslakivaliokunnan lausunnon (PeVL 21/2024 vp) perusteella. Maa- ja metsätalousministeriö ottaa asiaan kantaa jäljempänä tässä vastineessa.

Oikeusministeriön lausunto

Erätarkastajan käskyvalta ja niskoittelu erätarkastajaa vastaan (erävalvontalain 4 a § ja 19 a §:n 1 kohta)

Oikeusministeriö kiinnittää edelleen huomiota siihen, että voimassa olevan lain 1 §:n mukaan erävalvonnan tarkoitus on valvonnan lisäksi edistää Metsähallituksen hallinnassa olevien valtion alueiden käytön lainmukaisuutta. Lain 2 §:n mukaan erävalvonnalla tarkoitetaan myös mm. avotulentekoa ja roskaamista koskevien säännösten noudattamisen valvontaa sekä maastoliikenteestä luontaiselinkeinoille, luonnolle ja sen yleiselle virkistyskäytölle sekä muulle yleiselle edulle aiheutuvien haittojen ehkäisemistä. Erävalvonnan tehtävä liittyy keskeisesti edistämistehtävään sekä luontoa, ympäristöä ja eläimiä suojelevan lainsäädännön valvomiseen Metsähallituksen hallinnoimilla alueilla. Tehtävä on luonteeltaan toisenlainen ja toisenlaisiin oikeushyviin kiinnittyvä kuin turvallisuusviranomaisilla.

Ehdotettu erätarkastajan käskyvalta on muotoiltu hyvin yleiseksi, mikä merkitsee myös sitä, että ehdotettu kriminalisointi koskee hyvin laaja-alaista ja mahdollisesti eriluonteista joukkoa erätarkastajan käskyjä (mukaan lukien mm. roskaamisen tai avotulenteon valvontaan liittyvät käskyt). Esityksen perusteella jää avoimeksi, minkä vuoksi katsotaan välttämättömäksi ja oikeasuhtaiseksi säätää kaikkia erätarkastajan toimivaltuuksia koskeva käskyvalta, jonka noudattamisen laiminlyönti olisi kriminalisoitu.

Erävalvontalain 4 §:n 2 momentin mukaan erätarkastajan tulee ensisijaisesti neuvoin, kehotuksin ja käskyin pyrkiä saamaan valvonnan kohteena oleva noudattamaan lakia, joten erätarkastajilla on jo nykyisen sääntelyn mukaan käskyvaltaa. Uuden, rangaistusuhkaisen käskyvaltasäännöksen välttämättömyyttä on perusteltu viittaamalla siihen, että käskyt olisivat tarpeen rikospaikan sotkemisen ja todisteiden hävittämisen estämiseksi. Kuitenkaan rangaistusuhkaista käskyvaltasäännöstä ei ole rajattu perusteluissa mainittuihin tilanteisiin. Ehdotuksen valtiosääntöistä ongelmalli-

suutta vähentäisi se, että sääntely korjattaisiin mahdollisimman täsmälliseksi ja vain tiettyihin toimivaltuuksiin rajatuksi:

Mikäli niskoittelua koskeville rangaistussäännöksille arvioidaan olevan painava yhteiskunnallinen tarve, tulisi oikeusministeriön mukaan säätää niskoitteluna rangaistavaksi 1 kohdassa ehdotettua täsmällisemmin ja rajatummin erätarkastajan 13 §:n nojalla antaman esitutkinnan turvaamiseksi antaman kiellon rikkominen. Tällöin säännös myös vastaisi sen perustelulausumia.

Maa- ja metsätalousministeriön vastaus:

Perustuslakivaliokunnan lausunnossa (PeVL 21/2024 vp) todetaan asiasta seuraavaa:

Erätarkastajan tulee erävalvontalain 4 §:n mukaan ensisijaisesti neuvoin, kehotuksin ja käskyin pyrkiä saamaan valvonnan kohteena oleva noudattamaan lakia. Erävalvontalakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 a § erätarkastajan käskyvallasta. Erätarkastajalla on sen mukaan erävalvontalaissa tai muussa laissa säädettyä toimivaltuutta käyttäessään oikeus yksittäistapauksessa antaa jokaista velvoittavia, erävalvontatehtävän toteuttamiseksi tarpeellisia käskyjä ja kieltoja. Käskyjen ja kieltojen antaminen on säännösehdotuksen perustelujen mukaan välttämätöntä esimerkiksi rikospaikan sotkemisen ja todisteiden hävittämisen estämiseksi. Säännöksessä ei perustelujen mukaan ole mahdollista eritellä yksittäisiä säännöksen käyttötilanteita, sillä käskyjen ja kieltojen luonne määräytyy yksittäisen tilanteen ja erävalvontatehtävän mukaan. Myöskään säännöksessä viitattuja muita lakeja ei yksilöidä säädöstasolla tai 4 a §:n perusteluissa.

Sääntely muistuttaa läheisesti perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (PeVL 10/2016 vp) säädetyn tullilain 41 §:ssä tullimiehen käskyvallasta säädettyä. Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota edellä viranomaisten toimivaltuuksien epäsymmetriasta sanottuun. Nyt ehdotettu sääntely jää valiokunnan mielestä käsillä olevassa sääntely-yhteydessä varsin yleisluonteiseksi. Maa- ja metsätalousvaliokunnan on syytä täsmentää käskyvaltaa koskevaa sääntelyä.

Lisäksi perustuslakivaliokunnan lausunnossa (PeVL 21/2024 vp) todetaan:

Perustuslain 8 §:n mukaan ketään ei saa pitää syyllisenä rikokseen eikä tuomita rangaistukseen sellaisen teon perusteella, jota ei tekohetkellä ole laissa säädetty rangaistavaksi. Rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen ydinsisällön mukaan rikoksen tunnusmerkistö on ilmaistava riittävällä täsmällisyydellä siten, että säännöksen sanamuodon perusteella on ennakoitavissa, onko jokin toiminta tai laiminlyönti rangaistavaa. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ja EU-tuomioistuimen käytännössä laillisuusperiaatteelle on annettu käytännössä vastaava ydinsisältö, jossa on korostettu rikossäänte-lyn ennustettavuutta eli sitä, että säännöksen sanamuodon perusteella voidaan ennakoida, mikä on rangaistavaa (ks. esim. PeVL 12/2021 vp, kappale 57, PeVL 20/2018 vp, s. 2, PeVL 10/2016 vp, PeVL 56/2014 vp, s. 2/I ja PeVL 6/2014 vp, s. 3/I).

Rikosoikeudellinen laillisuusperiaate edellyttää siten rangaistavan käyttäytymisen täsmällistä määrittämistä. Perustuslakivaliokunta kiinnittää tältä osin huomiota ehdotetun 19 a §:n 1 kohtaan, jonka mukaan rangaistavaa olisi erätarkastajan tehtävän noudattamiseksi toimivaltansa rajoissa antaman käskyn tai kiellon noudattamatta jättäminen. Kohta liittyy erätarkastajan käskyvaltaa koskevaan erävalvontalakiehdotuksen 4 a §:ään, jonka valiokunta on edellä todennut jäävän varsin yleisluonteiseksi. Samalla myös ehdotuksen 19 a §:n 1 kohdassa tarkoitetun rangaistavan käyttäy-

tymisen ala jää hyvin epäselväksi. Ehdotusta on perustuslakivaliokunnan mielestä välttämättä täsmennettävä esimerkiksi nimenomaisesti viittaamalla niihin erätarkastajan toimivaltasäännöksiin, joiden nojalla annettujen kieltojen ja käskyjen noudattamatta jättäminen olisi rangaistavaa.

Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että ehdotus erätarkastajan käskyvallasta on muotoiltu yleiseksi, koska yksittäisten tilanteiden tai toimivaltuuksien erittely ei ole mahdollista säännöstasolla. Tämä perustelu on todettu hallituksen esityksessä eli ehdotusta ei ole hallituksen esityksessä kytketty yksinomaan esitutkinnan turvaamiseen. Esitutkinnan turvaamiseen liittyvät käskyt ja kiellot on mainittu hallituksen esityksessä vain esimerkkinä. Erätarkastajan velvoittava käsky tai kielto voi liittyä erävalvontalaissa säädetyn tehtävän lisäksi muualla laissa, kuten metsästyslaissa tai kalastuslaissa säädettyihin tehtäviin.

Nykytilanteessa valvonnan kohteena oleva henkilö voi jättää erätarkastajan käskyn noudattamatta taikka muuten passiivisuudella tai välttelemällä hankaloittaa valvontatehtävän suorittamista siten, että henkilön toiminta ei kuitenkaan täytä rikoslain 16 luvun 1-3 §:ssä säädettyä (virkamiehen väkivaltainen vastustaminen, virkamiehen vastustaminen ja haitanteko virkamiehelle) tunnusmerkistöä. Tämä perusongelma liittyy erätarkastajan kaikkiin tehtäviin ja toimivaltuuksiin.

Oikeusministeriö on maininnut lausunnossaan roskaamisen tai avotulenteon valvontaan liittyvät käskyt ilmeisesti esimerkkeinä sellaisista käskyistä, joilla ei ainakaan tulisi olla velvoittavuutta eikä käskyjen noudattamatta jättämisellä rangaistusseuraamusta. Maa- ja metsätalousministeriön näkemyksen mukaan on aivan selvää, että näissäkin tilanteissa erätarkastajan käskyjä tulee noudattaa rangaistuksen uhalla, vaikka ensisijaisesti erätarkastaja toimii erävalvontalain periaatteiden mukaisesti neuvoin ja kehotuksin. Varsinkin avotulenteon valvontaan liittyvän käskyn laiminlyönti voi johtaa mittaviin vahinkoihin.

Maa- ja metsätalousministeriö ehdottaa, että käskyvaltaa ja rangaistussäännöstä täsmennetään perustuslakivaliokunnan lausunnon perusteella seuraavasti (muutosehdotukset lihavoituna 1. lakiehdotuksen 4 a §:ään ja 19 a §:n 1 momentin 1 kohtaan), jolloin sääntely vastaisi täsmällisyydeltään perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (PeVL 10/2016 vp) säädetyn tullilain 41 §:ssä tullimiehen käskyvallasta säädettyä.

4 a §

Erätarkastajan käskyvalta

*Erätarkastajalla on tässä laissa**, metsästyslaissa (615/1993), kalastuslaissa (379/2015)** tai muussa laissa säädettyä toimivaltuutta käyttäessään oikeus yksittäistapauksessa antaa jokaista velvoittavia, erävalvontatehtävän toteuttamiseksi tarpeellisia käskyjä ja kieltoja.*

*En jakt- och fiskeövervakare som enligt denna lag, **jaktlagen (615/1993), lagen om fiske (379/2015)** eller någon annan lag utövar sina befogenheter har rätt att för att genomföra jakt- och fiskeövervakningsuppdraget i enskilda fall ge befallningar och utfärda förbud som är förpliktande för var och en.*

19 a §

Niskoittelu erätarkastajaa vastaan

Joka tahallaan
*1) jättää noudattamatta **4 a §:ssä tarkoitetun,** erätarkastajan tehtävän suorittamiseksi toimivaltansa rajoissa antaman käskyn tai kiellon,*
2) kieltäytyy antamasta erätarkastajalle 6 §:n 1 momentissa tarkoitettuja henkilötietoja,
3) jättää noudattamatta 6 §:n 1 momentissa tarkoitetun, erätarkastajan kulkuneuvon pysäyttämiseksi antaman selvästi havaittavan merkin tai
4) hälyttää aiheettomasti erätarkastajan taikka antamalla vääriä tietoja vaikeuttaa erätarkastajan toimintaa,
on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, niskoittelusta erätarkastajaa vastaan sakkoon.

Muutosehdotusten johdosta maa- ja metsätalousministeriö ehdottaa lisäksi 1. lakiehdotuksen 9 §:n 3 momenttiin seuraavaa teknistä muutosta:

Erätarkastajalla on kalastuslain ~~(379/2015)~~ mukaisesti oikeus ottaa talteen kalastuksessa käytetty pyydys ja kalastusväline sekä saalis, jos kalastusta on harjoitettu luvattomasti tai säännösten tai määräysten vastaisesti. Erätarkastajalla on metsästyslain ~~(615/1993)~~ mukaisesti oikeus ottaa talteen tai tehdä toimintakelvottomaksi luvattomaan tai säännösten tai määräysten vastaiseen metsästykseen käytetty pyyntiväline. Erätarkastajalla on lisäksi oikeus ottaa talteen luvattomasti tai säännösten tai määräysten vastaisesti metsästetty riistaeläin, joka metsästyslain mukaan tuomitaan valtiolle menetetyksi.

Oikeusministeriön lausunto

Väärien tietojen antaminen (erävalvontalain 19 a §:n 4 kohta)

Oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että mikäli niskoittelua koskeville rangaistussäännöksille katsotaan olevan painava yhteiskunnallinen tarve, tulisi ehdotetussa erävalvontalain 19 a §:n 4 kohdassa vielä rajata sitä, mitä asioita koskevien väärien tietojen antaminen olisi rangaistavaa, ottaen huomioon myös rikoslain 16 luvun 8 §:n rangaistussäännöksen väärän todistuksen antamisesta viranomaiselle.

Maa- ja metsätalousministeriön vastaus:

Perustuslakivaliokunta kiinnitti lausunnossaan (PeVL 21/2024 vp) huomiota siihen, *”ettei ehdotetussa 19 a §:ssä tarkoitettujen tekojen suhteen ole kaikilta osin esitetty lainkaan joko yleisiä tai erityisesti erävalvontaan liittyviä perusteita sille, minkä vuoksi ne on säädettävä rangaistavaksi. Esimerkiksi pykälän 4 kohdan mukaisen tekotavan säätämistä rangaistavaksi ei ole perusteltu käytännössä lainkaan. Ehdotetun kriminalisoinnin perustumisesta painavaan yhteiskunnalliseen tarpeeseen ei siten voida vaikeuksitta vakuuttua.”*

Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että ehdotettu rangaistussäännös on identtinen suhteessa rikoslain 16 luvun 4, 4 a ja 4 b §:ssä säädettyyn. Ei ole syytä säätää asiasta erätarkastajan osalta

muista valvontaviranomaisista poikkeavasti. Erätarkastajien valvonta-alueet ovat laajoja ja syrjäisiä, mistä johtuen niiden käytön valvonta on hankalaa, varsinkin kun huomioidaan erätarkastajien vähäinen lukumäärä. Tämän vuoksi väärän tiedon antaminen voi vaikeuttaa huomattavasti erätarkastajan toimintaa esimerkiksi ohjaamalla valvontaa väärälle alueelle samalla kun laitonta toimintaa harjoitetaan toisaalla.

Oikeusministeriön lausunto

Tarkastusoikeus (metsästyslain 89 § ja kalastuslain 108 §)

Ehdotettu tarkastusoikeus perustuisi rikosepäilyyn syytä epäillä –tasoisella näyttökynnyksellä. Toimenpiteen tarkoitus eroaa siten erävalvontalain 7 §:ssä tarkoitetusta turvallisuustarkastuksesta ja rinnastuu pikemminkin PKL 8:30 §:ssä tarkoitettuun henkilöntarkastukseen, jonka käytön edellytyksenä on PKL 8:31 §:n mukaan samoin syytä epäillä -tasoinen rikosepäily. Toisaalta erätarkastajalla on erävalvontalain 8 §:n 1 momentin nojalla oikeus velvoittaa henkilö suorittamaan puhalluskoe syytä epäillä -kynnyksellä. Ehdotetuista metsästyslain ja kalastuslain säännöksistä ei kuitenkaan näyttäisi ilmenevän nimenomaisesti se, että tarkastuksen kohteen tulisi olla rikoksesta epäilty henkilö.

PKL 8:31.2:ssa säädetään, että muu kuin rikoksesta epäilty saadaan tarkastaa vain, jos erittäin pätevin perustein voidaan olettaa, että tarkastuksessa löytyy rikokseen liittyvä esine, omaisuus, asiakirja, tieto tai seikka. Tällaista tuloksellisuusedellytystä ei ehdotettuun sääntelyyn sisälly edes rikoksesta epäillyn osalta (PKL:ssa ”voidaan olettaa löytyvän”). Myöskään ehdotuksessa ei edellytettäisi sellaisten muotomääräysten noudattamista, joista PKL 8:6, 19 ja 33 §:issä säädetään – siis esimerkiksi toimenpiteen pöytäkirjaamista tai toimitustodistajan läsnäoloa, joita edellyttää mm. rautatiekuljetuslain (1119/2000) 29 §:ssä tarkoitettu turvallisuustarkastus.

Muutoinkin on todettava, että erävalvonnan yhteydessä suoritettavien tarkastustoimien osalta voidaan oikeusturvan kannalta pitää ongelmallisena näiden toimien riittävää dokumentointia erityisesti, kun perusteluiden mukaan erätarkastajat toimivat lähtökohtaisesti yksin ja suorittavat valvontaa syrjäisillä alueilla, missä virka-apua ei ole välttämättä saatavissa.

Suotavana kehityksenä ei voida pitää sitä, että pakkokeinotoimivaltuuksista säädettäisiin PKL:n ulkopuolella tai erityislainsäädäntö sisältäisi erillisiä pakkokeinoja tai helpottaisi PKL:ssa säädettyjen pakkokeinojen käytön edellytyksiä. Mikäli ehdotettuun erillissääntelyyn päädytään, tulisi säännöstä ainakin täsmentää siten, että siitä ilmenee se, että tarkastuksen kohteen tulee olla rikoksesta epäilty henkilö. Lisäksi säännökseen tulisi oikeusministeriön näkemyksen mukaan lisätä edellä kuvattu etsinnän tuloksellisuusedellytys sekä vahvemmat muodolliset oikeusturvatakeet koskien vähintään tarkastuksen pöytäkirjaamista.

Metsästyslakiin ei tällä hetkellä sisälly kalastuslain 108 §:ää vastaavaa säännöstä tarkastusoikeudesta. Ehdotetun metsästyslain 89 §:n mukaan viranomaisella olisi myös oikeus tarkastaa kuljetus- ja varastotiloja, joissa saalista säilytetään. Tarkastusta ei kuitenkaan saisi ulottaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytettäviin tiloihin, ellei se ole välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi ja on perusteltua syytä epäillä jonkun syyllistyneen rikoslain 48 a luvun 1 §:ssä säädettyyn metsästysrikokseen tai 4 §:ssä säädettyyn laittoman saaliin kätkemiseen. Kalastuslain vastaavan säännöksen perusteluissa todetaan, että oikeus kuljetustilojen tarkastukseen on tarpeen

Euroopan unionin yhteisen kalastuspolitiikan kalastuksenvalvontaa koskevien säädösten noudattamiseksi (HE 192/2014 vp s. 87). Vastaavaa tarvetta ei ole esitetty metsästyslain osalta ja erävalvontalain muutettavaksi ehdotetun 2 §:n 3 momentin osalta näiden säännösten valvonta ei kuulu muutoinkaan erätarkastajien toimivaltaan.

Kun erävalvontaa suoritetaan pääosin Metsähallituksen mailla, olisi perustellumpaa pyytää metsästysrikosepäilyn nojalla poliisin virka-apua kuljetus- ja varastotilojen tarkastamiseen lähinnä paikanetsintänä (PKL 8:1 ja 4 §:t). Vastaavasti poliisin virka-apuun olisi turvauduttava tarkastuksen ulottamiseksi henkilön kulkuneuvoon. Olisi siis aiheellista arvioida tämänkin toimivaltuuden välttämättömyys nimenomaan erätarkastajien kannalta, kun otetaan huomioon poliisin tehtävät ja toimivaltuudet.

Maa- ja metsätalousministeriön vastaus:

Ehdotettu sääntely ei täysin rinnastu pakkokeinolaissa säädettyyn henkilöntarkastukseen, koska henkilöntarkastuksessa on kyse pidemmälle menevästä puuttumisesta henkilökohtaiseen koskemattomuuteen kuin mitä nyt ehdotetaan säädettäväksi. Näin ollen ehdotetun tarkastuksen edellytyksistä voidaan säätää eri tavalla. Lisäksi pakkokeinolain tarkastelu ja kaavamainen vertailu voi johtaa epätarkoituksenmukaiseen lopputulokseen, sillä tarkastusoikeudesta säädettäessä on huomioitava myös erävalvonnan erityispiirteet. Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että tarkastusoikeuden käytölle ei tulisi säätää oikeusministeriön ehdottamia lisäedellytyksiä.

Maa- ja metsätalousministeriö ei näe perustetta erityisille muotomääräyksille (velvoitteet kirjaamisesta/todistajista) ja suhtautuu ylipäänsä pidättäytyvästi ehdotuksiin, jotka lisäisivät hallinnollista taakkaa, johtaisivat henkilötietojen keräämiseen ja vaikeuttaisivat käytännön valvontatoimintaa. Maa- ja metsätalousministeriön näkemyksen mukaan tällaista sääntelyä pitäisi purkaa eikä lisätä.

Eduskunnan perustuslakivaliokunnan lausunnon (PeVL 21/2024 vp) mukaan ”*tarkastusoikeutta koskevaa sääntelyä on välttämätöntä täsmentää siten, että siinä säädetään nyt ehdotettua tarkemmin, minkälaisten metsästystä tai kalastusta koskevien säännösten tai määräysten rikkomista koskeva epäily voi oikeuttaa tarkastusoikeutta koskevan toimivaltuuden käyttämiseen. Tällaiset muutokset ovat edellytyksenä 2. ja 3. lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisjärjestyksessä. Sääntelyä voidaan täsmentää esimerkiksi viittaamalla kalastusta tai metsästystä rajoittaviin tai kieltäviin lainkohtiin.*”

Maa- ja metsätalousministeriö ehdottaa, että 2. ja 3. lakiehdotuksia täsmennetään perustuslakivaliokunnan lausunnon perusteella seuraavasti (muutosehdotukset lihavoituna):

<u>Metsästyslaki 89 §</u>

Valvontaviranomaisen tarkastusoikeus

*Jos on syytä epäillä, **että henkilö on syyllistynyt rikoslain 28 luvun 10 §:ssä tai 48 a luvun 1 tai 4 §:ssä tarkoitettuun rikokseen**, edellä 88 §:ssä tarkoitetulla viranomaisella on oikeus tarkastaa, että henkilön mukana olevissa tavaroissa oleva saalis ja pyyntivälineet ovat säännösten ja määräysten mukaisia. Edellä 88 §:ssä tarkoitetulla viranomaisella on myös oikeus tarkastaa kuljetus- ja varastotiloja, joissa saalista säilytetään. Tarkastusta ei saa kuitenkaan ulottaa pysyväisluonteiseen asumi-*

seen käytettäviin tiloihin, ellei se ole välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi ja on perusteltua syytä epäillä jonkun syyllistyneen rikoslain 48 a luvun 1 tai 4 §:ssä tarkoitettuun rikokseen.

Tillsynsmyndigheternas gransknings- och inspektionsrätt

*Om det finns skäl att misstänka att **en person har gjort sig skyldig till ett brott som avses i 28 kap. 10 § i strafflagen eller i 48 a kap. 1 eller 4 § i den lagen**, har de myndigheter som avses i 88 § i denna lag rätt att granska att byte och fångstredskap som finns i en persons medhavda saker överensstämmer med gällande bestämmelser och föreskrifter. De myndigheter som avses i 88 § har också rätt att inspektera transport- och lagerutrymmen där byte förvaras. Inspektionen får dock inte utsträckas till utrymmen som används för boende av permanent natur, om inte detta är nödvändigt för att utreda de omständigheter som inspektionen gäller och det finns grundad anledning att misstänka att någon gjort sig skyldig till ett brott som avses i 48 a kap. 1 eller 4 § i strafflagen.*

Kalastuslaki 108 § 1 momentti

Valvontaviranomaisen ja kalastuksenvalvojan tarkastusoikeus

*Edellä 99 §:ssä tarkoitetulla viranomaisella on oikeus tarkastaa, että vedessä, kalastukseen käytettävässä kulkuneuvossa tai rannalla oleva kalastusväline, pyydys ja saalis ovat säännösten ja määräysten mukaisia. Jos on syytä epäillä, **että henkilö on syyllistynyt rikoslain (39/1889) 28 luvun 10 §:ssä tai 48 a luvun 2 tai 4 §:ssä tarkoitettuun rikokseen taikka tämän lain 119 §:n 1 momentissa tarkoitettuun tekoon lainkohdassa mainituin edellytyksin**, edellä 99 §:ssä tarkoitetulla viranomaisella on myös oikeus tarkastaa, että henkilön mukana olevissa tavaroissa oleva kalastusväline, pyydys ja saalis ovat säännösten ja määräysten mukaisia. Lisäksi edellä 99 §:ssä tarkoitetulla viranomaisella on oikeus tarkastaa kuljetus- ja varastotiloja, joissa säilytetään kaloja tai rapuja. Tarkastusta ei saa kuitenkaan ulottaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytettäviin tiloihin, ellei se ole välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi ja on perusteltua syytä epäillä jonkun syyllistyneen rikoslain 48 a luvun 2 tai 4 §:ssä tarkoitettuun rikokseen.*

Tillsynsmyndigheternas och fiskeövervakarnas gransknings- och inspektionsrätt

*De myndigheter som avses i 99 § har rätt att granska att fiskeredskap, fångstredskap och fångst som befinner sig i vattnet eller i ett färdmedel som används för fiske eller på stranden överensstämmer med gällande bestämmelser och föreskrifter. Om det finns skäl att misstänka att **en person har gjort sig skyldig till ett brott som avses i 28 kap. 10 § i strafflagen (39/1889) eller i 48 a kap. 2 eller 4 § i den lagen eller till en gärning som avses i 119 § 1 mom. i denna lag under de förutsättningar som nämns i det momentet**, har de myndigheter som avses i 99 § rätt att också granska att fiskeredskap, fångstredskap och fångst som finns i en persons medhavda saker överensstämmer med gällande bestämmelser och föreskrifter. Dessutom har de myndigheter som avses i 99 § rätt att inspektera transport- och lagerutrymmen där fisk eller kräftor förvaras. Inspektionen får dock inte utsträckas till utrymmen som används för boende av permanent natur, om inte detta är nödvändigt för att utreda de omständigheter som inspektionen gäller och det finns grundad anledning att misstänka att någon gjort sig skyldig till ett brott som avses i 48 a kap. 2 eller 4 § i strafflagen.*

Ehdotetussa muodossa tarkastusoikeus olisi erävalvonnan näkökulmasta riittävän kattava ja samalla oikeasuhtainen suhteessa teon vakavuuteen sekä kuljetus- ja varastotilojen tarkastusta koskevaan sääntelyyn, ottaen huomioon sen, että tavaroiden tarkastusta voidaan pitää vähäisempänä puuttumisena henkilön perusoikeuksiin. Viittaus rikoslain 28 luvun 10 §:ään on tarpeellinen muun muassa valtion maiden metsästyksen ja kalastuksen luvallisuuden valvontaan liittyen.

Tarkastusoikeuden laajentamisella olisi merkitystä siinäkin mielessä, että valvontatilanteessa olisi mahdollisuus laajemmin puuttua salakalastukseen ja siihen liittyviin ongelmiin. Kalastusrikoksissa ja –rikkomuksissa näyttökysymykset ovat haastavia, joten kätketyn saaliin löytämiseen tarvitaan uusia työkaluja. Esityksellä tehostettaisiin uhanalaisten ja taantuneiden kalojen suojelua laittomalta pyynniltä. Kalastuslain 119 §:ssä säädetyn menettämisseuraamuksen tarkoituksena on ollut vähentää salakalastusta, vahvistaa uhanalaisten ja taantuneiden kalalajien suojelua ja elpymistä sekä tehostaa kalastusta koskevien säännösten rikkomiseen liittyvää seuraamusjärjestelmää (HE 309/2018).

Kalastuslain 119 §:ssä säädetään menettämisseuraamuksesta:

Se, joka on syyllistynyt tämän lain 118 §:n 1 momentin 1–3, 5 tai 6 kohdassa taikka rikoslain 48 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettuun muuhun tekoon kuin tämän lain 59 tai 60 §:n nojalla tehdyn kalastuskiellon tai -rajoituksen rikkomiseen, ja ottanut saaliiksi lohen, järvilohen, ankeriaan, nahkiaisen, taimenen, harjuksen, nieriän, jokiravun tai mereen laskevassa joessa tai purossa olevan siian, on tuomittava menettämään valtiolle arvo, joka sillä lajinsa edustajana on. Menettämisseuraamuksista säädetään lisäksi rikoslain 10 luvussa.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädetään mainittujen lajien määritetyistä yksiköistä ja niille vahvistettavista arvoista.

Tässä yhteydessä tavaroiden tarkastus voitaisiin tehdä esimerkiksi epäillyn kalastuslain 119 §:n 1 momentissa mainitun kalastusrikkomuksen perusteella, mutta sillä lisäedellytyksellä, että samalla olisi otettu saaliiksi jokin kalastuslain 119 §:n 1 momentissa mainittu kalalaji ts. mukana olevat tavarat voitaisiin tarkastaa, jos on syytä epäillä teosta, josta seuraa kalastuslain 119 §:ssä tarkoitettu menettämisseuraamus.

Rikoslain 28 luvun 10 §:ssä säädetään luvattomasta pyynnistä:

Joka luvattomasti metsästää toisen metsästysalueella tai kalastaa tai muuten pyytää toisen kalavedessä taikka ylittää lakiin, lupaan, sopimukseen tai päätökseen perustuvan metsästys- tai kalastusoikeutensa, on tuomittava luvattomasta pyynnistä sakkoon. Luvattomasta pyynnistä tuomitaan myös se, joka tahallaan luvattomasti pyydystää tai tappaa rauhoittamattoman eläimen sellaisella alueella, jolla hänellä ei ole tähän oikeutta tai lupaa.

Rikoslain 48 a luvun 1 §:ssä säädetään metsästysrikoksesta:

Joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta oikeudettomasti
1) metsästää käyttäen metsästyslaissa (615/1993) kiellettyä pyyntivälinettä tai pyyntimenetelmää taikka vastoin metsästyslaissa säädettyä moottorikäyttöisen kulkuneuvon käytön rajoitusta,

2) metsästää vastoin metsästyslain tai sen nojalla annettua riistaeläimen rauhoitusta tai metsästyskieltoa tai -rajoitusta tai kiintiötä koskevaa säännöstä tai määräystä taikka ilman pyyntilupaa, hirvieläimen pyyntilupaa tai poikkeuslupaa tai
3) aiheuttaa metsästäessään vaaraa tai vahinkoa ihmiselle tai toisen omaisuudelle taikka rikkoo yleisen turvallisuuden vuoksi annettua metsästystä koskevaa kieltoa tai rajoitusta,
on tuomittava metsästysrikoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Rikoslain 48 a luvun 2 §:ssä säädetään kalastusrikoksesta:

Joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta
1) käyttää kalastuksessa räjähdyksellä tai muulla tavoin aikaansaatua painetta taikka ampuma-asetta tai sähkövirtaa,
2) kalastaa huomattavassa laajuudessa vastoin kalastuslain tai sen nojalla annettua kalojen tai rapujen rauhoitusta, pyydyksiä, pyynnin harjoittamista, pyyntikieltoa, pyyntirajoitusta tai kalojen tai rapujen alamittaa koskevaa säännöstä tai yleistä tai yksittäistapausta koskevaa määräystä, taikka 3 kohta on kumottu L:lla 19.12.2014/1190.
4) luvattomasti kalastuslain vastaisesti istuttaa tai siirtää vesialueelle kala- tai rapulajia tai niiden kantaa, jota siellä ei ennestään ole siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vaaraa tai vahinkoa kalakannalle tai kalavedelle, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, kalastusrikoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. Tahallisen rikoksen yritys on rangaistava.

Rikoslain 48 a luvun 4 §:ssä säädetään laittoman saaliin kätkemisestä:

Joka kätkee, hankkii, kuljettaa, välittää tai kauppaa metsästysrikoksella tai kalastusrikoksella saatua saalista, vaikka tietää, että se on tällä tavalla saatu, on tuomittava laittoman saaliin kätkemisestä sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.

Edellä 1 momentissa tarkoitetusta rikoksesta ei tuomita henkilöä, joka on osallinen rikokseen, jolla laiton saalis on saatu. Pykälän 1 momenttia ei myöskään sovelleta rikoksentekijän kanssa yhteistaloudessa asuvaan henkilöön, joka ainoastaan käyttää tai kuluttaa rikoksentekijän yhteistalouden tavanomaisiin tarpeisiin hankkimaa saalista.

Kuljetus- ja varastotilojen tarkastuksesta säädettäisiin metsästyslaissa vastaavasti kuin voimassa olevassa kalastuslaissa. Koska perustuslakivaliokunta on arvioinut kalastuslain sääntelyä lausunnossaan PeVL 65/2010 vp, ei ministeriön näkemyksen mukaan ole estettä säätää samoin metsästyslain osalta. Euroopan unionin yhteisen kalastuspolitiikan kalastuksenvalvontaa koskevien säädösten noudattamisen valvonnan tarpeet koskevat vain kalastusta, mutta lopulta sääntelytarpeet kytkeytyvät niin metsästyksen kuin kalastuksenkin osalta riista- ja kalavarojen kestävän käytön turvaamiseen. Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että ehdotettu toimivaltuus on tältäkin osin välttämätön.

Metsähallituksen lausunto

Saaliintarkastusoikeus on käytännön valvonnan toteuttamisen edellytys

Valitettava tosiasia on, että perustyökalu metsästyksenvalvontaan puuttuu, eikä saaliintarkastusoikeus nyt ehdotetulla todennäköisyyskynnyksellä ”syytä epäillä” välttämättä vielä tätä perusongelmaa ratkaise.

Valvonnan ja sen tehokkaan toteutumisen kannalta olennaista olisi, että erätarkastajalla olisi oikeus saada saalis nähtäväksi. Yhdessä saaliin tarkastamisen ja tapahtumapaikkatutkinnan kanssa voitaisiin muodostaa mahdollisimman todenmukainen käsitys tapahtumista.

Enenevässä määrin on tapauksia, joissa eläin viedään liiteriin tmv., eikä sitä esitetä valvontaviranomaiselle. Tämä aiheuttaa mm. suurriistan metsästyksessä sen, että ei pystytä katsomaan onko ammutussa kohteessa kyse esim. suojatusta emästä tai vielä rauhoitetuista pennuista. Saaliintarkastusoikeuden puuttuminen vaikeuttaa myös vahinkoperusteisen poikkeuslupapyynnin valvontaa. Luonnonsuojelulain sääntelyn valvonta maastossa on vaikeaa, ellei jossain tapauksissa mahdotonta, jos valvojalla ei ole saalintarkastusoikeutta, jonka avulla voisi valvoa onko ammuttu rauhoitettuja lajeja.

Myös lupaehtoina olevien saaliskiintiöiden noudattamisen valvonta on ollut mahdotonta ilman saaliintarkastusoikeutta. Valtion maiden kanalintuluvat ovat haluttuja, mutta riistalaskentoihin perustuvina tarkoin kiintiöityjä. Kun lupia ei enää joillekin alueille saa, näkyy tämä kasvavana kysyntänä vesilintu- ja jänisluville. Voi olla, että näillä luvilla metsästetään myös kanalintuja. Tarkastusoikeuden nojalla voitaisiin valvoa myös sitä, että on metsästetty sitä riistaa, mille on hankittu lupa.

Maa- ja metsätalousministeriön vastaus:

Maa- ja metsätalousministeriö näkee asian samoin kuin Metsähallitus. Esimerkiksi saaliskiintiöiden yms. rajoitusten valvontaan liittyvä ongelma jää esityksessä osittain ratkaisematta.

Saaliskiintiöiden käyttö metsästyksen säätelymekanismina yleistynee lähitulevaisuudessa, mikäli maa- ja metsätalousministeriön asettaman vastuullisen vesilintumetsästyksen työryhmän ehdotukset toteutuvat. Saaliskiintiöiden käyttö metsästyksen säätelymekanismina edellyttää, että lainsäädäntö tarjoaa tehokkaat keinot niiden valvontaan, minkä vuoksi työryhmä on ehdottanut lainsäädäntöä kehitettäväksi myös siten, että erävalvonnan toimintavaltuudet laajennetaan saaliin tarkastamiseen.

https://mmm.fi/documents/1410837/0/Vastuullisen+vesilintujen+mets%C3%A4styksen+ja+riistalintutarhauksen+strategia_ty%C3%B6ryhm%C3%A4n+ehdotus.pdf/fb11281f-ec75-c2c4-fe6e-1bdf4ff3068f/Vastuullisen+vesilintujen+mets%C3%A4styksen+ja+riistalintutarhauksen+strategia_ty%C3%B6ryhm%C3%A4n+ehdotus.pdf?t=1677837575070.

Metsästäjäliiton lausunto

Sakon antaminen niskoittelusta erätarkastajaa vastaan poliisiviranomaisen tai oikeuslaitoksen toimesta on hyväksyttävää. Erätarkastajalla ei tule olla sakotusoikeutta

Maa- ja metsätalousministeriön vastaus:

Erätarkastajalla on jo nykyisin oikeus tietyin edellytyksin (vaatii esimerkiksi epäillyn suostumuksen) rikesakon tai sakon määräämiseen erävalvontalain 14 §:n perusteella. Sääntelyä ei esitetä muutettavaksi hallituksen esityksessä.

Metsästäjäliiton lausunto

Eräpoliisi erätarkastajien sijaan

Metsästäjäliitto esittää, kuten edellisessäkin lausunnossamme esitimme, että esitettyjen lakimuutosten asemesta metsästystä tulee valvoa erätarkastajien sijaan eräpoliisit poliisivaltuuksin. Erätarkastajia on 13 henkilöä, joita säätelee oma laki. Nykyisillä erätarkastajilla on jo poliisin koulutus ja erävalvontaan liittyvä erityisosaaminen, kuten ase- ja metsästyslain tuntemus. Heidät tulee palkata eräpoliiseiksi ja määräänsä tarvittaessa lisätä. Valtion maiden ja erätoiminnan valvontaan tulisi varata sopiva määrä eräpoliiseja. Tähän tulee varata erillinen määräraha, jotta eräpoliisit myös toimisivat alalla, eikä heitä siirrettäisi muuhun poliisityöhön, tai sitten tulossopimuksella vuosittain poliisin ja Metsähallituksen kesken tulisi sopia riittävästä valvontaresurssista. Erityiskoulutus erätoimintaan on tarpeellinen siinä, missä moottoripyöräpoliisille moottoripyöräkoulutus. Esitystä tukee se, että virallinen lainvalvonta kuuluu viranomaistehtävänä poliisille.

Maa- ja metsätalousministeriön vastaus:

Toimintaympäristössä ei ole tapahtunut erävalvontalain säätämisen jälkeen sellaisia muutoksia, joiden perusteella Metsähallituksen erävalvonnan tarvetta olisi syytä arvioida jotenkin toisin.

Kalatalouden Keskusliiton lausunto

Esitetyt muutokset lakeihin ovat hyvin tarpeellisia sekä perusteltuja ja parantavat valvontaa suorittavien viranomaisten mahdollisuutta puuttua lainsäädännön rikkomuksiin huomattavasti. Kalatalouden Keskusliitto kannattaa nyt esitettyjä lainsäädännön muutoksia.

Edellä mainitun lisäksi haluamme tuoda esille ja esittää myös kalastuslain 108 §:n 2 momenttiin vastaavaa toimivaltuuksien lisäämistä kalastuksenvalvojille kuin mitä hallituksen esityksessä esitetään valvontaviranomaisille tarkastusoikeuden laajennusta rannalla, henkilön kulkuneuvossa tai mukana olevissa tavaroissa oleville kalastusvälineille, pyydyksille tai etenkin saaliille.

Mikäli kalastuksenvalvojien toimivaltaa ei nähdä mahdollista kasvattaa näiltä osin katsomme, että valvonnan tavoitteita voitaisiin edistää kansalaisten perusoikeuksiin vähemmän puuttuvalla tavalla saaliin näyttövelvollisuuden kautta. Tässä mallissa kalastaja olisi velvollinen näyttämään saalinsa kalastuksenvalvojalle samalla tavalla kuten on lupien kanssa nykyisen lainsäädännön mukaan. Tämä olisi silloin paremmin linjassa sen kanssa mitä asioita tarkastuksen kohteena oleva toiminta käsittää.

Maa- ja metsätalousministeriön vastaus:

Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaa-

ranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle.

Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että ehdotettu toimivaltuus sisältää tarkastuksen edellytysten arvioinnin ja tarkastuksen toteutuksen osalta sellaisia vaatimuksia, ettei toimivaltuutta ole syytä antaa muille kuin viranomaisille. Tilanne ei muutu olennaisesti ehdotetun vaihtoehdon (näyttövelvollisuus) perusteella, jos näyttövelvollisuudella tarkoitetaan velvollisuutta henkilön mukana olevien tavaroiden, kuten esimerkiksi repun tai kylmälaukun sisällön esittämiseen. Toisaalta ehdotetun toimivaltuuden käytännön merkitys jää vähäiseksi, jos näyttövelvollisuus ei sisällä velvollisuutta henkilön mukana olevien tavaroiden sisällön esittämiseen.

MTK ry:n lausunto

Esityksen mukaan viranomaisella olisi myös oikeus tarkastaa kuljetus- ja varastotiloja, joissa saalista säilytetään. Tarkastusta ei kuitenkaan saisi ulottaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytettäviin tiloihin, ellei se ole välttämätöntä tietyin tiukoin perusteluin. Katsomme, että myös kuljetus- ja varastotilojen tarkastuksen tekemiselle tulee olla perusteltu syy ja että pysyväisluonteiseen asumiseen käytettäviin tiloihin tulee rinnastaa kaikki pihapiirin rakennukset.

Maa- ja metsätalousministeriön vastaus:

Esityksen mukaan kuljetus- ja varastotilojen tarkastuksesta säädettäisiin metsästyslaissa vastaavasti kuin voimassa olevassa kalastuslaissa, joka on säädetty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (PeVL 65/2010 vp.). Sääntelyn selkeyden ja yhdenmukaisuuden näkökulmasta olisi perusteltua, että kuljetus- ja varastotilojen tarkastuksesta säädetään samalla tavalla metsästyslaissa ja kalastuslaissa.

SEY ry:n lausunto

Valvontaviranomaisten kulkuneuvojen tarkastusoikeuden poisjättäminen säännösehdotuksista metsästyslain 89 §:ssä on myös haitallinen heikennys. Tiedossa on, että autoja käytetään kielloista huolimatta apuna esimerkiksi lintujen metsästyksessä etenkin yksityisillä teillä. Kun erätarkastajien toimivallasta puuttuu yhä oikeus tarkastaa tarkastettavan henkilön yllä olevaa vaatetusta eikä heillä liioin ole oikeutta tarkastaa käytettävää kulkuneuvoa, mahdollistaa tämä saaliin tai metsästysvälineiden helpon ja nopean kätkemisen sekä myöhemmin todistusaineiston hävittämisen.

Maa- ja metsätalousministeriön vastaus:

Esitystä on muutettu lausuntojen perusteella siten, että kulkuneuvon tarkastaminen ei ole mahdollista, koska kyseessä olisi pakkokeinolaissa tarkoitettuun paikanetsintään rinnastuva toimenpide, joka tarkoittaisi myös pidemmälle menevää puuttumista perusoikeuksiin kuin mitä nyt ehdotetaan säädettäväksi.

Saamelaiskäräjien lausunto

Saamelaiskäräjien näkemyksen mukaan valvojien toimivaltaa ei kuitenkaan ole perusteltua laajentaa esityksessä ehdotetun mukaisesti. Toimivallan ulottaminen esimerkiksi tavaroiden tai kulkuneu-

vojen tarkastamiseen ei poista sitä ongelmaa, joka valvontaan liittyy, eli sitä että valvontaa on maastossa liian vähän. Lisäksi Saamelaiskäräjät on huolissaan mm. lakimuutosten mahdollisista vaikutuksista perustuslain 7 §:n, 10 §:n ja 15 §:n toteutumiseen sekä esitettyjen toimivaltuuksien oikeasuhtaisuudesta. Ilman rikosepäilyä ei tule olla oikeutta kajota henkilön yksityisomaisuuteen.

Saamelaiskäräjät myös huomauttaa, että kalastuksen- tai metsästyksenvalvojilta ei edellytetä poliisin tutkintoa, vaan vaadittu koulutus on huomattavasti lyhyempi ja suppeampi. Poliisin koulutus kestää 2,5–3 vuotta ja koulutus tähtää vastuullisuuden, oikeudellisten ja moraalisten velvoitteiden ymmärtämiseen. Toisin sanoen kalastuksen- tai metsästyksenvalvojien ei voida olettaa omaavan samanlaista tietopohjaa kuin poliisin, ja silti heille esitetään annettavaksi poliisiakin laajemmat valtuudet. Tätä ei Saamelaiskäräjien näkemyksen mukaan voi pitää perusteltuna.

Saamelaiskäräjät on huolissaan myös siitä, että käsillä oleva esitys voi pahimmassa tapauksessa johtaa kasvaviin jännitteisiin ja epäluottamukseen eri osapuolten kesken. Lopuksi Saamelaiskäräjät painottaa, että Metsähallituksen erävalvontaa sekä erityisesti metsästys- ja kalastuslainsäädännön noudattamisen valvontaa tulisi tehostaa ensisijaisesti lisäresurssien kohdentamisella maastossa tapahtuvan valvonnan lisäämiseksi.

Maa- ja metsätalousministeriön vastaus:

Esitystä on muutettu lausuntokierroksen jälkeen siten, että henkilön mukana olevien tavaroiden tarkastuksen edellytyksenä olisi epäily rikoksesta tai rikkomuksesta.

Esityksessä ei ehdoteta muutoksia metsästyksen- ja kalastuksenvalvojien toimivaltuuksiin.

Lausuntokierroksen ja valiokunnalle osoitetun lausuntopalauteen perusteella hallituksen esitystä kannatetaan laajasti eri sidosryhmissä, minkä vuoksi on epätodennäköistä, että esitys johtaisi jännitteisiin tai epäluottamukseen eri osapuolten kesken.